

Szűkülő büdzsék = visszaélésekkel szembeni kitettség növekedése?

Dr. Simon Dániel
EY Forensic and Integrity Services

Napjainkban szinte minden gazdasági szereplő szembesült azzal, hogy az elmúlt pár év viszonylag stabil piaci helyzetéhez képest változások tapasztalhatók, mely az infláció emelkedésén keresztül a nyersanyagárak drágulásán át – hogy csak a legmarkánsabbakat említsük – egy új helyzetet eredményez. A cégeknek ehhez minden területen alkalmazkodniuk kell azért, hogy működőképességüket továbbra is meg tudják őrizni. Ilyen helyzetben a cégek pénzügyi terveiket, büdzséjüket kénytelenek újra gondolni, annak során új prioritizálási elveket felállítani, tehetik mindezt akár első ránézésre logikusnak tűnő a - „nehezebben kimutatható haszonnal” járó- szervezeti egységek, mint a belső ellenőrzés és compliance területek kárára. Vajon valóban logikus döntés, ami elsőre kézenfekvőnek tűnik, vagy éppen kontraproduktív? Megtalálni a választ a fenti kérdésre elméletben nem könnyű, gyakorlatban annál inkább. Ezt egy fiktív, de a közelmúltbeli gyakorlati tapasztalatainkon alapuló esetpéldánk is szemlélteti.

A példánkban szereplő cég, mint a legtöbb hazai vállalat, komoly harcot vív a megnövekedett energiaárak kitermelésével, illetve a dolgozók munkabérgényeinek lekötésével. Alapvetően ipari termeléssel, illetve építőipari beruházásokkal is foglalkozik, mely során egy használt termelőeszköz beszerzése vált szükségessé, több százezer euro értékben. A beszerzés során, rövid piaci keresgélés után, több árajánlatot is bekértek hasonló paraméterekkel rendelkező, az adott (használt) termelőeszközt hirdető cégektől. Ezek közül ez egyik a többihez képest 10-15 % -kal kedvezőbb árat adott, így szinte gondolkodás nélkül velük kezdték meg a tárgyalásokat. A sikeresen lezajlott egyeztetések után eljutottak odáig, hogy megkapták fizetésre felhívó e-mailt és a számlát. Mind az e-mail, mind a számla tartalmazott olyan gyanújeleket, amelyek szakavatott szemek számára szembetűnők, laikusok azonban könnyen átfutnak felettük.

A folyamat a végső utalás előtti utolsó - jelen cég esetében - ügyvezetői engedélyezésig mindezek ellenére eljutott.

Az ügyvezető a számlát átolvasva azonnal visszaküldte azt a kollégáinak, hogy tisztázzák a felmerült kérdéseket. A vizsgálat során – ahol külsős szakértő segítségét is igénybe vették – gyorsan egyértelművé vált, hogy majdnem egy jól megkomponált, feltehetően nemzetközi csalás áldozatai lettek. Ez egyértelműen arra vezethető vissza, hogy a felsővezetés olyan irányelveket fogalmazott meg a dolgozók felé, amely minden fronton a lehetséges költségek csökkentését helyezte fókuszba a versenyképességük megőrzése érdekében.

Utólag rekonstruálva az eseményeket az alábbi elkövetési séma rajzolódik ki. Az elkövetők két, az üzleti életben már jól ismert bűncselekmény sémát ötvöztek annak érdekében, hogy megtévesszék a vevőket. Első körben jogosulatlanul felhasználták az egyik piacvezető kereskedő cég nevét, logóját, adatait és az eladó félként tüntették fel. Emellett egy létező magyar állampolgár személyes adatait is megszerezték feltehetőleg adathalászattal vagy egyéb csalárd módon. Így ötvözték az „identity theft” és a „phising” vagy „hacking” módszereit, ezzel pedig azt a látszatot keltették, mintha egy valós cég létező alkalmazottja szerepelt volna az ügyben.

Hogyan tudunk védekezni az ilyen elkövetések ellen? Melyek az egyéltelmű „red flagek”?

- Megfelelő háttérelőnézés, új beszállítók vizsgálata: ha ezt a lépést nem hagyják ki, hamar megtalálhatták volna a használt termelőeszköz kereskedőjét, amely már a főlapon külön posztban figyelmeztet arra, hogy több esetben is csalók éltek vissza a nevükkel. Továbbá tájékoztatnak a hivatalos kommunikációs csatornáikról. Utóbbi ismeretében egyértelmű lehetett volna, hogy a feladó a megadott email címe alapján nem lehet a cég alkalmazottja.
- Nem megszokott/ kéretlen csatolmányok: képviselők személyes okmányairól készült másolatok megküldése korántsem része a megszokott ügymenetnek.
- Ezen dokumentumok az üzlet szempontjából relevanciával nem rendelkeznek, azonban tudat alatt alkalmasak a bizalom erősítésére a partner részéről, így növelve a sikeres csalás esélyét.
- A számla adatainak részletes elemzése: a számla nem céges számlaszámot hanem minden racionális indok nélkül látszólag egy magánszemély bankszámlaszámát

tartalmazta, amely ráadásul nem ahhoz a bankhoz tartozott, mint amit feltüntettek a számlán.

- A beszerzés/pénzügy/controlling területek megfelelő képzettsége, folyamatok rendszeres aktualizálása – különösen a válsághelyzetekben. Jelen esetpéldából az látszik, hogy nyilvánvalóan - a cég méretéből adódóan - nincs elkülönült belső kontrollszervezet. Ha nincs fokozott nyomás, és a fókuszt nem a költségek görcsös csökkentésén alapszik, akkor normál esetben a cég „pénzügyes” alkalmazottjai is képesek lehetnek volna azonnal észlelni és értelmezni a körülményeket.

A fenti esetpélda jól mutatja, hogy a megváltozott gazdasági helyzet miatt szignifikánsan megnövekedett a nyomás a cégek dolgozóin, vezetőin a kiadások csökkentése és a gazdasági krízis átvészelésére fókuszálva. Jól látszódik, hogy ez a megnövekedett nyomás, valamint a cégek válságkezelésre való berendezkedése a visszaélésekre való kitettség növekedésével jár, és ha egy ilyen gazdaságilag „kötéltánc” helyzetben ráadásul még forrásokat is vonnak el azoktól a kontrolterületektől, amelyek ezek csökkentését lehetővé tehetik, egyértelműen kontraproduktív lesz és hatványozottan fogja növelni annak az esélyét, hogy akár külső, akár belső visszaélés során még nehezebb helyzetbe kerüljenek a vállalkozások. A javaslat minden vállalkozás számára, mérettől függetlenül az, hogy ne a kontollokon spóroljanak, mert ez könnyen a visszájára fordulhat. A belső ellenőrzésnek pedig fontos feladata, hogy fenti gondolatokat a felsővezetőség felé – akár esettanulmányok felvillantásával – megfelelően artikulálja.